

Kultura i dziedzictwo
kulturowe

**Pomoc finansowa i niefinansowa
na realizację inicjatyw na terenach
wiejskich**

Spis treści

Wprowadzenie	2
Skąd wziąć pomysł na projekt związany z dziedzictwem kulturowym?	4
Finansowe formy współpracy administracji publicznej z organizacjami	5
Rodzaje form współpracy	5
Charakterystyka form współpracy	6
Powierzenie lub wspieranie realizacji zadań publicznych	6
Mały grant. Tryb bez konkursu ofert	7
Inicjatywa lokalna	8
Budżet obywatelski (budżet partycypacyjny)	10
Fundusz sołecki	10
Zamówienia publiczne	11
Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN)	11
Programy dotacyjne Narodowego Centrum Kultury (NCK)	12
Programy Narodowego Instytutu Dziedzictwa	13
Pomoc finansowa dla kół gospodyń wiejskich	14
Fundusz Patriotyczny	15
Fundusze prywatne	16
Pomoc fundacji, funduszy, przedsiębiorstw	16
Zbiórki publiczne	17
Crowdfunding	18
Źródła	20

Wprowadzenie

Niniejszy poradnik jest przewodnikiem po formach wsparcia finansowego i niefinansowego inicjatyw związanych z kulturą, ochroną dóbr kultury i dziedzictwem kulturowym¹. Opracowanie jest dedykowane w szczególności liderom: społeczności lokalnych i organizacji społecznych z terenów wiejskich.

Środki i zasoby administracji publicznej oraz podmiotów prywatnych pozwalają na prowadzenie różnorodnych projektów społecznych. Realizując projekty kulturowe, można skorzystać ze wsparcia m.in. administracji publicznej (samorządowej, państwowej) czy podmiotów prywatnych (np. lokalnego biznesu, a także firm, które prowadzą fundacje korporacyjne wspierające kulturę).

Oczywiście warto mieć rozeznanie, nawet przed zdiagnozowaniem potrzeby realizacji danego działania, jakie podmioty udzielają wsparcia, i w jakim trybie się to odbywa. Dobre rozeznanie powinno ułatwić w przyszłości pozyskanie pomocy materialnej i niematerialnej na konkretną inicjatywę.

Zadaniem do wykonania jest realizacja pomysłu/ inicjatywy. Uzyskanie wsparcia jest środkiem do realizacji celów. Zatem nie ubiegamy się o grant/ dotację, bo „są środki do wzięcia”.

Osoby, podmioty ubiegające się o wsparcie powinny pamiętać o złotej zasadzie: **najpierw pomysł, później wniosek o pomoc (grant, dotację)**. Co oznacza w praktyce, że pierwszym krokiem powinno być ustalenie, jaką inicjatywę i z jakiego powodu (w odpowiedzi na jaki problem) zamierzamy zrealizować. Warto spisać podstawowe informacje: cele, terminy (harmonogram), środki jakie są niezbędne, środki i zasoby do dyspozycji, partnerzy.

Przy wyborze potencjalnego źródła finansowania należy zwrócić uwagę na takie aspekty, jak:

- adresaci wsparcia (kto może ubiegać się o dotację, grant, wsparcie niefinansowe?);
- zasady ubiegania się o wsparcie (np. sposób przygotowania wniosku/ oferty, terminy);
- cele konkursu (rodzaj wspieranych inicjatyw) a cele planowanej inicjatywy (cele projektu).;
- okres, na jaki udzielane jest wsparcie a okres realizacji inicjatywy;
- wkład własny (czy jest wymagany, w jakiej formie, w jakiej wielkości?).

Aplikując o wsparcie należy także pamiętać, że często dodatkowo jest punktowana realizacja projektów w partnerstwie. Warto wykorzystać zatem dobrą współpracę np. z lokalną grupą aktywistów,

¹ W poradniku nie zostały zaprezentowane fundusze unijne z uwagi na kończącą się perspektywę finansową i brak szczegółowych informacji na temat kolejnej perspektywy finansowej.

organizacją pozarządową, lokalną grupą działania, kołem gospodyń wiejskich, działającymi na obszarze gminy, miejscowości. Dodatkowo należy zwrócić uwagę na właściwe opisanie metod komunikacji ze społecznością lokalną i efektów projektu, na który chcemy otrzymać wsparcie (finansowe, rzeczowe, organizacyjne itp.)².

²https://samorząd.nid.pl/baza_wiedzy/fundacje-i-fundusze-na-rzecz-dziedzictwa-kulturowego/, dostęp: 14.11.2022 r.

Skąd wziąć pomysł na projekt związany z dziedzictwem kulturowym?

Inicjatywa powinna być wynikiem analizy potrzeb, odpowiedzią na problem, jaki ma zostać rozwiązany.

Inspiracją dla inicjatywy - w wymiarze lokalnym - mogą być tradycje i historia najbliższej okolicy.

Rozejrzyj się. W Twojej okolicy jest co najmniej kilka miejsc i osób, które pomogą Ci poznać tradycje i historię Twojej miejscowości. Przykłady?

- *historia lokalna i regionalna*
- *tradycja ludowa (Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne)*
- *zabytki lokalne i regionalne*
- *legendy, baśnie i przypowieści*
- *seniorzy*
- *lokalni pasjonaci historii i dziedzictwa*
- *kolekcjonerzy*
- *działacze społeczni*
- *archiwa parafialne*
- *biblioteki*
- *pracownie i zakłady na uczelniach, zajmujące się dokumentowaniem dziejów miasta, regionu³.*

Inspiracji można szukać także na portalach zamieszczających informacje o realizowanych przedsięwzięciach (np. na stronach internetowych organizatorów konkursów), w mediach społecznościowych (np. Facebook, Instagram), czy w czasie wizyt studyjnych (np. organizowanych w ramach Programu Erasmus+).

³<https://kasanakulture.pl/dziedzictwo-kulturowe-skad-brac-pomysly-i-jak-finansowac-projekt/>, dostęp: 14.11.2022 r.

Finansowe formy współpracy administracji publicznej z organizacjami

Rodzaje form współpracy

Istnieje wiele form współpracy finansowej administracji publicznej (państwowej i samorządowej) z organizacjami społecznymi.

Formy i zasady, na jakich **każde stowarzyszenie, spółdzielnia socjalna, organizacja kościelna czy fundacja⁴ mogą otrzymać pieniądze ze środków publicznych** (czyli z budżetu miasta, gminy, województwa lub ministerstwa) w formie dotacji **na realizację zadań publicznych** określa **Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie⁵**.

Formy współpracy⁶

1. *Powierzanie wykonywania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na sfinansowanie jego realizacji.*
2. *Wspieranie wykonywania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na częściowe dofinansowanie jego realizacji.*
3. *Inicjatywy lokalne.*
4. *Umowy partnerstwa.*
5. *Partnerstwo publiczno – prywatne.*
6. *Umowy międzynarodowe dotyczące niepodlegających zwrotowi środków ze źródeł zagranicznych.*
7. *Konkursy.*

Środki publiczne mogą również trafiać do organizacji w formie zamówień publicznych⁷.

Co do zasady środki publiczne mogą otrzymać tylko takie podmioty (organizacje), które **mają osobowość prawną** (np. stowarzyszenia, fundacje, koła gospodyń wiejskich) lub **ułomną osobowość prawną** (np. stowarzyszenia zwykłe). Ze wsparcia **wykluczone są grupy nieformalne**.

Pieniądzy na realizację zadań publicznych **nie mogą otrzymać jednak te podmioty, co, do których w ustawie wprowadzono taki zakaz**. Są to: partie polityczne i utworzone przez nie fundacje, związki zawodowe i organizacje pracodawców, samorzady zawodowe (izby lekarskie, pielęgniarskie,

⁴ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1327, 1265, 1812). Organizacje pozarządowe i inne podmioty wymienione w art. 3 ust. 3, art. 3 ust. 3.

⁵ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, dz. cyt.

⁶ Tamże (art. 5, art. 11).

⁷ Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1710).

adwokackie, itp.), kluby sportowe działające w formie sportowych spółek akcyjnych, fundacje, których jedynym fundatorem jest Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego (chyba, że majątek takiej fundacji nie jest w całości mieniem publicznym albo prowadzi ona działalność statutową na rzecz nauki)⁸.

Mam pomysł na projekt. Czy mogę liczyć na pomoc urzędu w jego realizacji?

Przede wszystkim należy zwrócić uwagę, czy proponowane przez naszą organizację zadanie należy do zadań tego szczebla administracji (tzn. czy dany urząd zajmuje się tego typu problemami i czy dysponuje pieniędzmi na ich rozwiązywanie).

Ważne jest też, czy tego typu projekty jak nasz mieszczą się w programie współpracy, przyjętym przez daną jednostkę samorządu terytorialnego.

Program współpracy przyjmowany jest co roku przez organ stanowiący (radę gminy, miasta, powiatu lub sejmik wojewódzki) – jest on dostępny w BIP danego urzędu.

O tym, czy administracja publiczna udzieli wsparcia w realizacji projektu, zadecyduje właściwy organ wykonawczy (np. burmistrz lub prezydent miasta). Będzie on musiał rozważyć, czy wesprzeć lub powierzyć przedsięwzięcie organizacji pozarządowej, własnej jednostce organizacyjnej: zakładowi budżetowemu, jednostce budżetowej lub spółce komunalnej (np. ośrodkowi pomocy społecznej, domowi kultury). Może też uznać, że najefektywniejszym sposobem rozwiązania jest udzielenie zamówienia publicznego podmiotowi gospodarczemu (firmie)⁹.

Charakterystyka form współpracy

Powierzenie lub wspieranie realizacji zadań publicznych

Podstawową formą przekazywania publicznych pieniędzy organizacjom pozarządowym i innym podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego¹⁰ jest **powierzenie** lub **wspieranie realizacji zadań publicznych**, poprzez **przekazanie dotacji** na realizację określanych zadań. Urząd, który dysponuje pieniędzmi oraz chce zlecić część swoich zadań organizacjom pozarządowym jest zobowiązany ogłosić konkurs ofert¹¹.

⁸ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, dz. cyt. (art. 3, ust 4).

⁹ <https://publicystyka.ngo.pl/maly-grant-dotacja-bez-konkursu-poznaj-zasady>, dostęp: 14.11.2022 r.

¹⁰ Organizacje pozarządowe i inne podmioty wymienione w Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, dz. cyt. (art. 3 ust. 3, art. 3 ust. 3).

¹¹ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, dz. cyt. (art. 11, ust 2).

Organ administracji publicznej, który ogłasza konkurs musi określić, czy jest to konkurs na wspieranie, czy powierzenie zadania.

Powierzenie wykonywania zadań publicznych wiąże się z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji (pokrycie 100% planowanych kosztów).

Wspieranie wykonywania zadań publicznych wiąże się z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji (pokrycie mniej niż 100% planowanych kosztów).

Organ administracji publicznej powierza wykonanie zadań publicznych organizacjom pozarządowym (i/lub innym podmiotom uprawnionym), prowadzącym działalność statutową w danej dziedzinie. Ta sama reguła dotyczy wspierania zadań publicznych.

Wspieranie oraz powierzenie zadań może nastąpić na zasadach i w trybie przepisów o partnerstwie publiczno-prywatnym albo na podstawie umów międzynarodowych, jeżeli na realizację określonego zadania publicznego będą przekazywane, niepodlegające zwrotowi środki ze źródeł zagranicznych.

Podstawa prawna: Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1327, 1265, 1812).

Więcej informacji: strony internetowe administracji publicznej - państwowej i samorządowej (np. urzędów gmin, starostw powiatowych, ministerstw).

Mały grant. Tryb bez konkursu ofert

Tryb z pominięciem konkursu na podstawie oferty złożonej przez organizację pozarządową to tzw. „mały grant”¹².

Organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego może zlecić organizacji pozarządowej (i/lub innym podmiotom uprawnionym) realizację zadania publicznego o charakterze lokalnym lub regionalnym z pominięciem otwartego konkursu ofert.

Odbywa się to jednak pod pewnymi warunkami. Organizacja nie może otrzymać w ten sposób więcej niż 10 tys. zł., a realizacja zadania w ten sposób dofinansowanego musi się zakończyć w ciągu 90 dni. Samorząd nie może w ten sposób przekazać więcej niż 20% dotacji planowanych w roku budżetowym na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe. Jedna organizacja w danym roku

¹² Tamże (art. 19a.).

kalendaryzowym może otrzymać nie więcej niż 20 tys. zł¹³. Wnioski składane przez organizacje pozarządowe powinny dotyczyć zakresu zadań wskazanych w programie współpracy.

"mały grant"	konkurs
Istotą tzw. „małego grantu” jest to, że ofertę na realizację zadania publicznego przedstawia sama organizacja pozarządowa z własnej inicjatywy.	Istotą konkursu jest to, że organizacja przedstawia ofertę w odpowiedzi na ogłoszenie konkursowe.

Źródło: <https://publicystyka.ngo.pl/maly-grant-dotacja-bez-konkursu-poznaj-zasady>, dostęp: 07.11.2022 r.

Podstawa prawna: Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1327, 1265, 1812).

Więcej informacji: strony internetowe administracji publicznej - państwowej i samorządowej (np. urzędów gmin, starostw powiatowych, ministerstw).

Inicjatywa lokalna

Inicjatywa lokalna to forma współpracy jednostek samorządu terytorialnego z ich mieszkańcami, w celu wspólnego realizowania zadania publicznego na rzecz społeczności lokalnej¹⁴.

Grupa mieszkańców (formalna lub nieformalna) może samodzielnie lub za pośrednictwem lokalnej organizacji pozarządowej zaproponować samorządowi zrealizowanie na danym terenie określonych zadań, które uznają za konieczne. Samorząd nie przekazuje pieniędzy, ale pomaga w zrealizowaniu przedsięwzięcia.

Tryb i szczegółowe kryteria oceny wniosków o realizację zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej określa organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego. Szczegółowe kryteria oceny powinny uwzględniać przede wszystkim wkład pracy społecznej w realizację inicjatywy lokalnej.

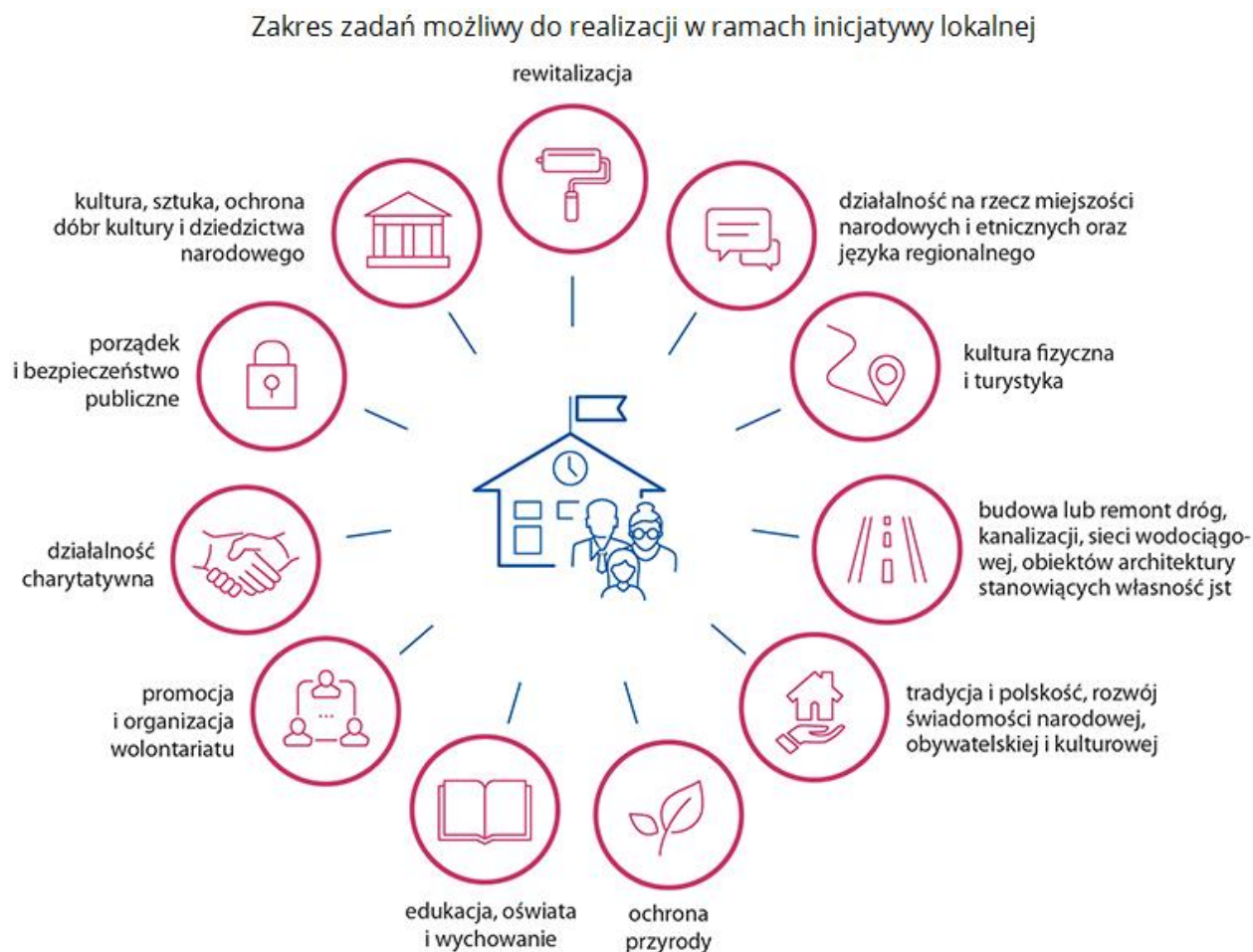
Przy ocenie wniosku, bierze się pod uwagę szczególne kryteria oceny wniosku oraz jego celowość z punktu widzenia potrzeb społeczności lokalnej.

Po uwzględnieniu wniosku o realizację zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej, organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego zawiera na czas określony umowę z wnioskodawcą o wykonanie inicjatywy lokalnej. Zobowiązanie wnioskodawcy może polegać na świadczeniu pracy

¹³ Tamże.

¹⁴ Tamże (art. 19b do 19h).

społecznej, na świadczeniach pieniężnych lub rzeczowych. Co ważne, wnioskodawca może otrzymać od jednostki samorządu terytorialnego na czas trwania umowy rzeczy konieczne do wykonania inicjatywy lokalnej. Organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego wspólnie z wnioskodawcą opracowuje dokumenty niezbędne do przeprowadzenia inicjatywy lokalnej, w tym harmonogram i kosztorys.

Źródło: Opracowanie własne NIK

Źródło: <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/sprawy-spoeczne/malo-znana-inicjatywa-lokalna.html>, dostęp: 07.11.2022 r.

Najczęściej w ramach inicjatywy lokalnej finansowane są niewielkie przedsięwzięcia, np. ustawienie ławek na miejskim skwerku, zakup strojów dla gminnego zespołu folklorystycznego, czy też sfinansowanie cateringu na imprezie integracyjnej mieszkańców¹⁵.

Podstawa prawna: Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1327, 1265, 1812).

¹⁵ <http://regranting.filantropia.org.pl/mechanizmy/inicjatywa-lokalna/>, dostęp: 14.11.2022 r.

Więcej informacji: strony internetowe administracji samorządowej (np. urzędów gmin).

Budżet obywatelski (budżet partycypacyjny)

Budżet obywatelski nazywany również partycypacyjnym to proces, w którym mieszkańcy decydują o przeznaczeniu części lub całości **budżetu** danego miasta lub gminy. Decyzje mogą być podejmowane bezpośrednio przez mieszkańców, bądź za pośrednictwem organizacji społecznych.

Budżet obywatelski pozwala zgłaszać własne projekty zmiany w otoczeniu i głosować na najlepszy z nich.

Podstawa prawna: Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 559, 583, 1005, 1079, 1561), Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1526), Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2094).

Więcej informacji: strony internetowe – serwisy informacyjne (w tym BIP) gmin, powiatów (starostw), województw (urzędów marszałkowskich).

Fundusz sołecki

Fundusz sołecki to środki finansowe wyodrębnione w budżecie gminy, które są zagwarantowane dla sołectw na wykonanie przedsięwzięć służących poprawie warunków ich życia. To zebranie wiejskie – czyli mieszkańcy danego sołectwa podejmują decyzje, na co mają zostać wykorzystane ww. środki finansowe.

Fundusz sołecki jest częścią budżetu gminy, za którego wykonanie odpowiedzialny jest wójt gminy. Jednocześnie żaden z przepisów ustawy o funduszu sołeckim nie przyznaje wójtowi prawa do wydawania zebraniu wiejskiemu wytycznych w zakresie dysponowania środkami przypadającymi sołectwu. Wskazywanie przeznaczenia środków z funduszu sołeckiego, to wyłączna kompetencja zebrania wiejskiego, natomiast sposób realizacji określonych przez to zebranie zadań, to uprawnienie wójta.

Podstawa prawna: Ustawa z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim (Dz.U. 2014 poz. 301).

Więcej informacji: strony internetowe – serwisy informacyjne (w tym BIP) urzędów gmin.

Różnice między inicjatywą lokalną a budżetem obywatelskim i funduszem sołectkim

		
inicjatywa lokalna	budżet obywatelski	fundusz sołectki
Mieszkańcy zgłaszają pomysł na konkretne przedsięwzięcie i wspólnie z gminą je realizują , np. poprzez świadczenie pracy społecznej, świadczenia pieniężne lub rzeczowe	Mieszkańcy decydują o przeznaczeniu części budżetu gminy na przedsięwzięcia zgłoszone bezpośrednio przez obywateli , ale nie jest wymagany ich udział w realizacji przyjętego zadania	Mieszkańcy na zebraniach wiejskich podejmują decyzje w sprawie rozdysponowania funduszu sołectkiego , ale nie jest wymagany ich udział w realizacji przyjętego zadania
Źródło: Opracowanie własne NIK		

Źródło: <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/sprawy-spoleczne/malo-znana-inicjatywa-lokalna.html>, dostęp: 07.11.2022 r.

Zamówienia publiczne

Jedną z możliwości przekazywania organizacjom pozarządowym środków m.in. na projekty z obszaru dziedzictwa kulturowego jest udzielanie im zamówień publicznych.

Dla organizacji, które prowadzą odpłatną działalność pożytku publicznego (zgodnie ze swoim statutem) lub prowadzą działalność gospodarczą (tzn. są wpisane w Krajowym Rejestrze Sądowym do rejestru przedsiębiorców), ta forma uzyskiwania pieniędzy publicznych może być w niektórych przypadkach atrakcyjna. Szczególnie, kiedy wartość zamówienia nie przekracza wyrażonej w złotych równowartości kwoty 14 tys. euro, co skutkuje zwolnieniem ze stosowania przepisów Ustawy prawo zamówień publicznych. Organ administracji udziela wtedy zamówienia publicznego, na podstawie obowiązującego w danym urzędzie regulaminu, bez długotrwałych procedur konkursowych. Po wykonaniu zamówienia, organizacja wystawia rachunek lub fakturę, na podstawie, której zostają jej przekazane środki publiczne.

Podstawa prawna: Ustawa z dnia 11 września 2019 r. - Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1710, 1812, 1933).

Więcej informacji: strony internetowe administracji publicznej.

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN)

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego mają na celu dofinansowanie zadań o charakterze projektowym, z wyłączeniem stałej działalności kulturalnej podmiotów. Skierowane są do instytucji kultury, organizacji pozarządowych, instytucji filmowych, szkół i uczelni wyższych, jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów gospodarczych, kościołów i związków wyznaniowych oraz ich osób prawnych. Osoby fizyczne nie są uprawnione do składania wniosków poza jednym programem – Ochrona zabytków.

Obowiązuje uproszczona procedura naboru wniosków. Główne nabory do programów MKiDN odbywają się w październiku i listopadzie i obejmują następujące obszary:

- Programy artystyczne;
- Programy edukacyjne;
- Programy promujące czytelnictwo;
- Programy z zakresu dziedzictwa kulturowego i historycznego;
- Programy infrastrukturalne i inne.

Więcej informacji: <https://www.gov.pl/web/kultura/programy-i-projekty>.

Programy dotacyjne Narodowego Centrum Kultury (NCK)

Narodowe Centrum Kultury jest państwową instytucją kultury, której statutowym zadaniem jest podejmowanie działań na rzecz rozwoju kultury w Polsce.

Przedmiotem działań Narodowego Centrum Kultury jest:

- Edukacja kulturalna oraz zwiększanie zainteresowania kulturą i sztuką;
- Rozwój i profesjonalizacja sektora kultury;
- Promocja polskiego dziedzictwa narodowego jako elementu europejskiego dziedzictwa kulturowego;
- Podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej i państwowej.

Narodowe Centrum Kultury zajmuje się także:

- Inspirowaniem i wspomaganie działających w sferze kultury i dziedzictwa narodowego ruchów społecznych oraz organizacji pozarządowych;
- Informacją kulturalną oraz pracami badawczymi w zakresie kultury i dziedzictwa narodowego;
- Podwyższaniem kwalifikacji kadr zajmujących się działalnością kulturalną.

Narodowe Centrum Kultury wspiera organizacje i twórców poprzez programy:

- dotacyjne,
- stypendialne,
- grantowe,
- oraz pomoc socjalną.

Wnioski do programów dotacyjnych Narodowego Centrum Kultury składa się zawsze w formie elektronicznej.

Realizowane programy:

- Bardzo młoda kultura;
- Blisko;
- Dom Kultury +;
- Etnopolska;
- Kultura – Interwencje;
- Konwersja Cyfrowa Domów Kultury;
- Ojczysty – dodaj do ulubionych;
- Polsko-Ukraińska wymiana młodzieży.

Więcej informacji: www.nck.pl.

Programy Narodowego Instytutu Dziedzictwa

Narodowy Instytut Dziedzictwa (NID) to państwowa instytucja kultury, której organizatorem jest Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego. NID jest instytucją ekspercką i opiniodawczą. Wspiera Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz instytucje publiczne w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami.

NID udziela dotacji, organizuje konkursy w ramach kilku programów.

Dotacje NID:

- Wspólnie dla dziedzictwa;
- Ochrona zabytków archeologicznych.

Konkursy NID:

- Zabytek Zadbany;
- Samorząd dla Dziedzictwa;
- Zabytkomania;

- Konkurs na materiały edukacyjne;
- Twój dom – dialog z tradycją;
- Konkurs na najlepszą pracę dyplomową.

Więcej informacji: www.nid.pl.

Konkurs: Zabytek Zadbany

Kategoria: architektura i budownictwo drewniane

Laureat:

Dworzec kolejowy, obecnie restauracja „Lokomotywa” w Puszczykowie (woj. wielkopolskie)

Nagrodę przyznano właścicielom – Katarzynie i Zbigniewowi Bekasiakom za przeprowadzone z pietyzmem działania konserwatorskie, które uczyniły historyczny wygląd drewnianego dworca. Do adaptacji wnętrza wykorzystano oryginalne elementy pierwotnego wyposażenia, które przyczyniły się do zachowania integralności zabytku¹⁶.

Pomoc finansowa dla kół gospodyń wiejskich

Koła gospodyń wiejskich (KGW) mogą składać wnioski o pomoc na koszty działalności statutowej¹⁷. Pomoc jest kontynuacją wsparcia finansowego udzielanego kołom wpisanym do Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich, które jest udzielane od 2018 r. i jest przeznaczona na realizację celów statutowych kół.

Wysokość pomocy jest uzależniona od liczby członków ustalonej na dzień złożenia wniosku o przyznanie pomocy według danych, wynikających z Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich.

Cele, na jakie koła gospodyń wiejskich mogą przeznaczyć przyznaną pomoc finansową, określa art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich (Dz. U. z 2021 r. poz. 2256).

Zgodnie z powyższym KGW może wydatkować pomoc na realizację zadań związanych m.in. z:

- działalnością społeczno-wychowawczą i oświatowo-kulturalną w środowiskach wiejskich;
- działalnością na rzecz wszechstronnego rozwoju obszarów wiejskich;
- upowszechnianiem i rozwijaniem form współdziałania, gospodarowania i racjonalnych metod prowadzenia gospodarstw domowych;

¹⁶ <https://nid.pl/2021/11/22/znamy-laureatow-i-wyrozniionych-konkursu-zabytek-zadbany-2021/>, dostęp: 14.11.2022 r.

¹⁷ W roku 2022 nabór wniosków prowadzony był do 30 września 2022 roku.

- rozwojem kultury ludowej, w tym w szczególności kultury lokalnej i regionalnej.

Podstawa prawna: Ustawa z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2256).

Więcej informacji: Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (www.gov.pl/web/arimr).

Fundusz Patriotyczny

Fundusz Patriotyczny funkcjonuje w ramach Instytutu Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego – państwowej instytucji kultury powołanej w lutym 2020 roku, a której zadaniem jest ochrona polskiego dziedzictwa, Chrześcijańskiej Demokracji i ruchu narodowego.

Celem i podstawowym zadaniem programu jest wspieranie wszelkiego rodzaju podmiotów społeczeństwa obywatelskiego: fundacji, stowarzyszeń i innych środowisk pozarządowych, ale także instytucji samorządowych.

Zaplanowano dwie ścieżki dotacyjne (Priorytet I i Priorytet II).

W ramach programu Priorytet I można się ubiegać o dofinansowanie organizowania projektów kulturalnych, edukacyjnych i naukowych (konferencji, odczytów, koncertów itp.). Wsparcie jest udzielane podmiotom działającym np. w grupach rekonstrukcyjnych czy w ramach organizacji promujących historię Polski.

W ramach Priorytetu I można ubiegać się o finansowanie realizacji takich zadań jak organizacja wydarzeń kulturalnych o charakterze lokalnym lub ogólnokrajowym, kursów, szkoleń, spotkań, warsztatów, plenerów, wystaw (wraz z katalogami), konkursów, przeglądów, festiwali, koncertów, widowisk muzycznych, happeningów, spektakli teatralnych, czy realizacja działań edukacyjno-animacyjnych wspomagających lokalne społeczności w działaniach twórczych.

Dodatkowo organizacje pozarządowe czy jednostki samorządu terytorialnego mogą wnioskować o pomoc przy organizacji imprez i wydarzeń upamiętniających tradycję i dziedzictwo, organizację konferencji, seminariów, sympozjów, paneli dyskusyjnych, staży, i konkursów naukowych, przeprowadzenie projektów badawczych i edukacyjnych.

Wnioskujący mogą dzięki wsparciu Funduszu Patriotycznego uzyskać wsparcie przy organizacji rekonstrukcji historycznych, uroczystości upamiętniających postacie, wydarzenia, rocznice o charakterze patriotycznym¹⁸.

¹⁸ <https://fundusz-patriotyczny.pl/programs/program>, dostęp: 14.11.2022 r.

W ramach programu Priorytet nr II finansowane są duże przedsięwzięcia inwestycyjne i infrastrukturalne czy szkoleniowe, które mają na celu wzmocnienie instytucjonalne/organizacyjne zaplecza obozu patriotycznego.

W ramach Priorytetu II można ubiegać się o dofinansowanie realizacji takich zadań jak zakup wyposażenia Wnioskodawcy realizującego działania zgodne z regulaminem Funduszu. Możliwe jest dofinansowanie zakupu nieruchomości, remontów i modernizacji.

Celem wsparcia organizacyjnego i instytucjonalnego Wnioskodawców ~~chcemy~~ jest wsparcie budowy lub rozbudowy infrastruktury i narzędzi w zakresie obejmującym działania zgodne z celami Funduszu¹⁹.

Więcej informacji: www.fundusz-patriotyczny.pl lub www.fp.idmn.pl.

Fundusze prywatne

Pomoc fundacji, funduszy, przedsiębiorstw

Uzupełnieniem oferty dofinansowania ze środków administracji publicznej są dotacje i programy wsparcia finansowego i pozafinansowego udzielane przez fundacje, ambasady, różnego rodzaju fundusze, czy w ramach programów charytatywnych firm i przedsiębiorstw.

Wsparcia na projekty z zakresu dziedzictwa kulturowego udzielają między innymi:

- fundacje korporacyjne²⁰,
- firmy i przedsiębiorstwa w ramach programów społecznej odpowiedzialności, programów charytatywnych (np. w formie wolontariatu pracowniczego), programów grantowych (np. Samsung, Microsoft, Google).

Więcej informacji: np. strony internetowe: www.witrynawiejska.org.pl, www.ngo.pl, www.odpowiedzialnybiznes.pl, strony internetowe firm (zakładki społeczna odpowiedzialność, pomoc charytatywna).

¹⁹ <https://fundusz-patriotyczny.pl/programs/program-ii>, dostęp: 14.11.2022 r.

²⁰ Informacje na temat wsparcia fundacji korporacyjnych w poradniku Witryny Wiejskiej (Iwona Raszeja-Ossowska, *Fundacje korporacyjne. Dotacje, stypendia, programy charytatywne*): <https://witrynawiejska.org.pl/2021/03/29/fundacje-korporacyjne-dotacje-stypendia-programy-charytatywne-poradnik-witryny-wiejskiej/>, dostęp: 14.11.2022 r.

Zbiórki publiczne

Zbiórki publiczne mogą przeprowadzać ~~organizacje, fundacje, stowarzyszenia~~ — organizacje pozarządowe (**fundacje i stowarzyszenia**) i podmioty, które prowadzą działalność pożytku publicznego zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego. Zbiórkę może także prowadzić komitet społeczny, powołany przez co najmniej trzy osoby.

Zbiórką publiczną jest zbieranie ofiar w gotówce lub w naturze w miejscu publicznym na określony, zgodny z prawem cel pozostający w sferze zadań publicznych, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy o pożytku publicznym, oraz na cele religijne.

Cel musi być ze „sfery zadań publicznych” – bo mówimy o zbiórce publicznej. Dlatego celem mogą być np. pomoc społeczna (także ofiarom kataklizmów), ochrona zdrowia, pomoc osobom niepełnosprawnym, wspieranie równouprawnienia kobiet i mężczyzn, przedsiębiorczości, wynalazczości, rozwoju wspólnot lokalnych i podtrzymywania tradycji, wpieranie nauki, kultury, ekologii i inne.

Warunkiem przeprowadzenia zbiórki publicznej jest jej zgłoszenie w portalu zbiórek publicznych **zbiorki.gov.pl**.

Zgłaszający zbiórkę musi także zamieścić w portalu sprawozdania, zawierające dane o tym, ile środków udało się zebrać oraz jak je rozdysponowano. Informacje zbierane na portalu ZBIÓRKI.GOV.PL przeznaczone są dla wszystkich obywateli i są źródłem informacji o organizatorach. Stanowią pomoc przy podejmowaniu decyzji w sprawie wsparcia konkretnych akcji.

Zbiórki elektroniczne – np. przelewy – nie wymagają zgłoszenia jako zbiórka publiczna.

W przypadku organizowanych w przestrzeni publicznej zbiórek w gotówce i **zbiórek** darów organizatorzy **zbiórek** zgłaszają **je swoje zbiórki** na portalu. Tu też publikują sprawozdania z **kwestyze zbiórek**. Każdy obywatel ma bezpośredni dostęp do informacji o tym, kto i na co zbiera oraz jak rozdysponował środki.

Podstawa prawna: Ustawa z dnia 14 marca 2014 r. o zasadach prowadzenia zbiórek publicznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1672).

Więcej informacji: Portal Zbiórek publicznych (www.zbiorki.gov.pl).

Crowdfunding

Crowdfunding to forma finansowania różnego rodzaju projektów przez społeczność. Przedsięwzięcie jest w takim przypadku finansowane poprzez dużą liczbę drobnych, jednorazowych wpłat – dokonywanych przez osoby zainteresowane projektem²¹.

W Polsce działalność crowdfundingowa nie jest przedmiotem odrębnych regulacji.

Crowdfunding nie jest też zbiórką publiczną w rozumieniu ustawy o zbiórkach publicznych. Konsekwencją tego jest głównie to, że pieniądze pozyskane w ramach zbiórki internetowej nie będą rozliczane w taki sposób, jak pieniądze ze zbiórki publicznej. Crowdfunding nie wymaga tym samym rejestracji (zgłoszenia) na portalu ziórek publicznych, ani też składania sprawozdania z przeprowadzonej zbiórki²².

Jest wiele portali internetowych umożliwiających gromadzenie pieniędzy w ramach crowdfundingu **(np. www.zrzutka.pl, www.polakpotrafi.pl)**.

Na co warto zwrócić uwagę, wybierając jeden z powyższych portali? Pamiętać należy przede wszystkim o tym, że niemal każdy portal pobiera prowizję od zebranego kapitału. W Polsce możliwe jest stosowanie różnych modeli crowdfundingu i każdy z nich związany jest z innymi obowiązkami podatkowymi. Warto w związku z tym zasięgnąć informacji nt. szczegółowych wymagań i możliwości²³.

²¹<https://www.kancelariakufieta.pl/kancelaria-wroclaw/blog/crowdfunding-a-prawo-jak-legalnie-zbierec-pieniadze-przez-internet/>, dostęp: 14.11.2022 r.

²² Tamże.

²³ Tamże.

	Zbiórka publiczna	Crowdfunding
Przedmiot	Zbieranie ofiar.	Pozyskiwanie finansowania, zazwyczaj w zamian za świadczenie zwrotne (choć niekoniecznie ekwiwalentne), z wyjątkiem crowdfundingu dotacyjnego.
Forma	W gotówce lub naturze.	Bezgotówkowa (za pośrednictwem bankowości internetowej, w tym dzięki PayPal lub płatnościom mobilnym).
Miejsce	Miejsca publiczne (zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy o zbiórkach publicznych miejsca publiczne to miejsca ogólnodostępne, a w szczególności ulice, place, parki i cmentarze – co implikuje przestrzeń rzeczywistą).	Przestrzeń wirtualna (za pośrednictwem internetu).
Cel	Określony, zgodny z prawem cel pozostający w sferze zadań publicznych, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy o pożytku publicznym, oraz na cele religijne.	Każdy cel zgodny z prawem, w tym wykraczający poza cele publiczne lub religijne.

Źródło: <https://codozasady.pl/p/crowdfunding-a-zbiorka-publiczna>, dostęp: 14.11.2022 r.

Źródła

Foto: *Garncarska Wioska*

Akty prawa:

- Ustawa z dnia 11 września 2019 r. - Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1710, 1812, 1933).
- Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1710).
- Ustawa z dnia 14 marca 2014 r. o zasadach prowadzenia zbiorów publicznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1672).
- Ustawa z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim (Dz.U. 2014 poz. 301).
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1327, 1265, 1812).
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1526).
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2094).
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 559, 583, 1005, 1079, 1561).
- Ustawa z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2256).

Źródła internetowe:

- <http://regranting.filantropia.org.pl/mechanizmy/inicjatywa-lokalna/>, dostęp: 14.11.2022 r.
- <https://codozasady.pl/p/crowdfunding-a-zbiorka-publiczna>, dostęp: 14.11.2022 r.
- <https://fundusz-patriotyczny.pl/programs/program>, dostęp: 14.11.2022 r.
- <https://fundusz-patriotyczny.pl/programs/program-ii>, dostęp: 14.11.2022 r.
- <https://kasanakulture.pl/dziedzictwo-kulturowe-skad-brac-pomysly-i-jak-finansowac-projekt/>,dostęp: 14.11.2022 r.
- <https://nid.pl/2021/11/22/znamy-laureatow-i-wyrozniionych-konkursu-zabytek-zadbany-2021/>,
dostęp: 14.11.2022 r.
- <https://publicystyka.ngo.pl/maly-grant-dotacja-bez-konkursu-poznaj-zasady>,
dostęp: 14.11.2022 r.
- <https://publicystyka.ngo.pl/maly-grant-dotacja-bez-konkursu-poznaj-zasady>,
dostęp: 14.11.2022 r.
- https://samorząd.nid.pl/baza_wiedzy/fundacje-i-fundusze-na-rzecz-dziedzictwa-kulturowego/,dostęp: 14.11.2022 r.

- <https://witrynawiejska.org.pl/2021/03/29/fundacje-korporacyjne-dotacje-stypendia-programy-charytatywne-poradnik-witryny-wiejskiej/>, dostęp: 14.11.2022 r.
- <https://www.gov.pl/web/kultura/programy-i-projekty>, dostęp: 14.11.2022 r.
- <https://www.kancelariakufieta.pl/kancelaria-wroclaw/blog/crowdfunding-a-prawo-jak-legalnie-zbierac-pieniadze-przez-internet/>, dostęp: 14.11.2022 r.
- <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/sprawy-spoeczne/malo-znana-inicjatywa-lokalna.html>,
dostęp: 14.11.2022 r.
- www.fp.idmn.pl, dostęp: 14.11.2022 r.
- www.fundusz-patriotyczny.pl, dostęp: 14.11.2022 r.
- www.gov.pl/web/arimr, dostęp: 14.11.2022 r.
- www.nck.pl, dostęp: 14.11.2022 r.
- www.ngo.pl, dostęp: 14.11.2022 r.
- www.nid.pl, dostęp: 14.11.2022 r.
- www.odpowiedzialnybiznes.pl, dostęp: 14.11.2022 r.
- www.witrynawiejska.org.pl, dostęp: 14.11.2022 r.
- www.zbiorki.gov.pl, dostęp: 14.11.2022 r.